

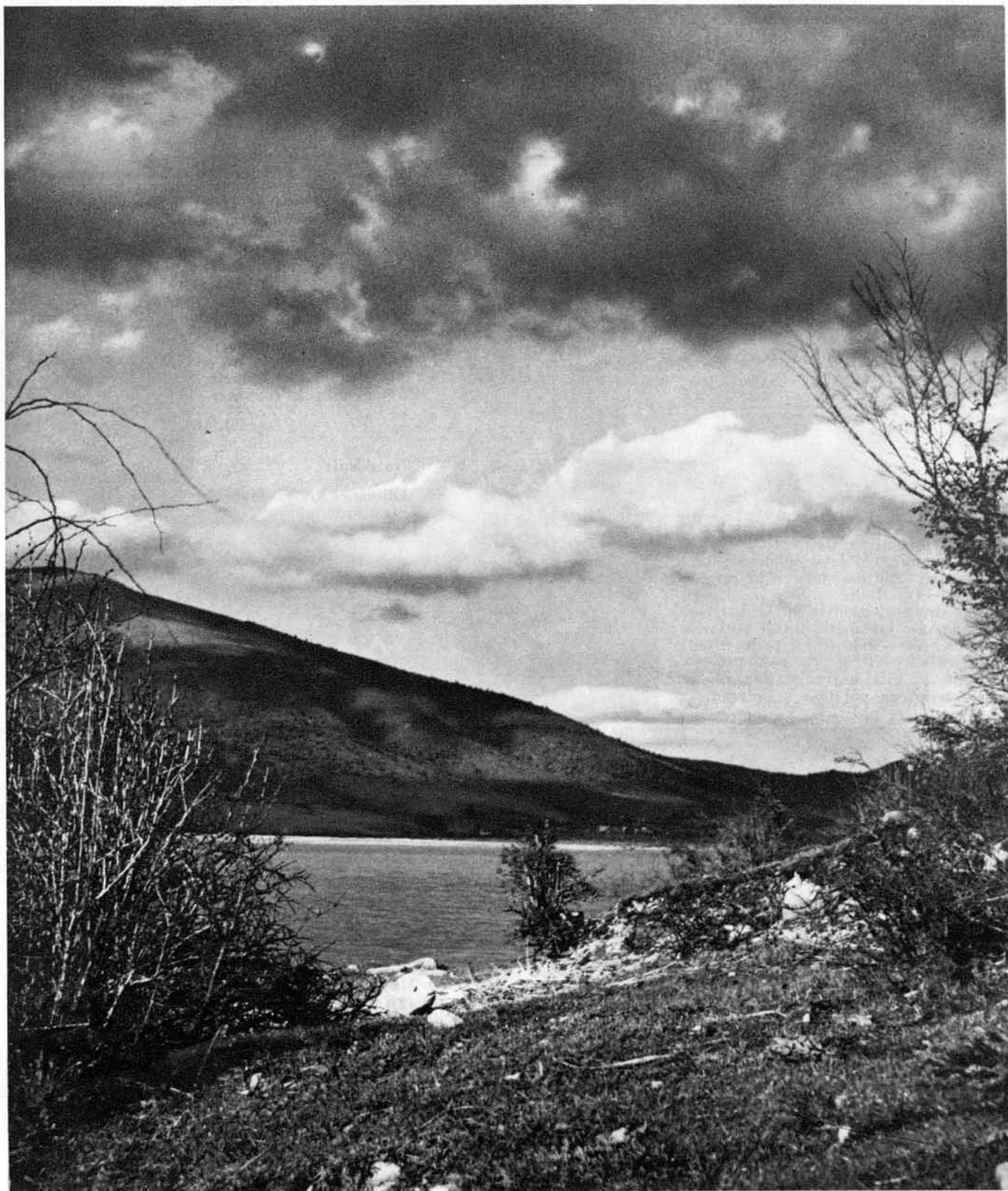
ILUSTRIRANI SLOVENEČ

.TEDENSKA.PRILOGA.SLOVENCA.

Leto VI

11. maja 1930

Štev. 19

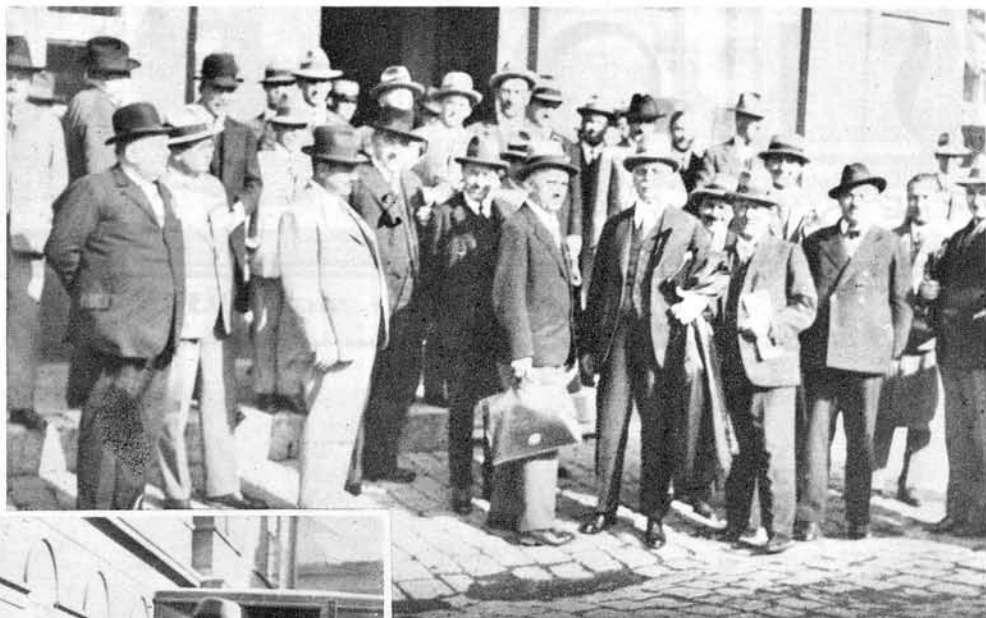

Motiv s Cerkniškega jezera spomladi, preden začne odtekat

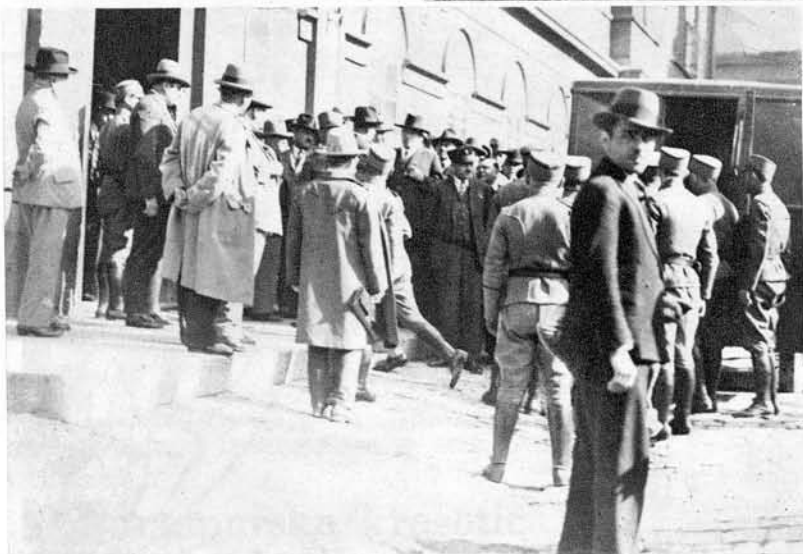
(Foto J. Skerlep, Ljubljana.)

Proces proti dr. Mačku in tovarišem

Dne 24. p. m. se je pričel v Belgradu senzacionalni proces proti bivšemu predsedniku Hrvatske seljačke stranke in nar. poslancu dr. Mačku, dalje proti prof. Jelašiću, podpolkovniku v p. Begiću in tov. Vseh obtožencev je 24, po večini mladih ljudi, zagovarja jih pa 30 zagovornikov, med katerimi je tudi dr. Trumbić in več bivših nar. poslancev. Obtoženi so terorističnih dejanj proti sedanjemu državno-pravnemu redu, oziroma podpiranja teh dejanj. Samo ob sebi je umevno, da vlada za proces največje zanimanje v vsej državi, kakor tudi v inozemstvu. Proces bo trajal najbrž več tednov.

Skupina zagovornikov pred poslopjem drž. sodišča (bivše finančno ministrstvo) pred početkom razprave. Med zagovorniki je opaziti dr. Trumbića (1) in bivšega nar. poslanca Žanića.

Na levi:

Obtožence pripeljejo v blindiranem sodnem avtomobilu k razpravi.

Na desni:

Obtoženi dr. Vl. Maček, bivši predsednik HSS.

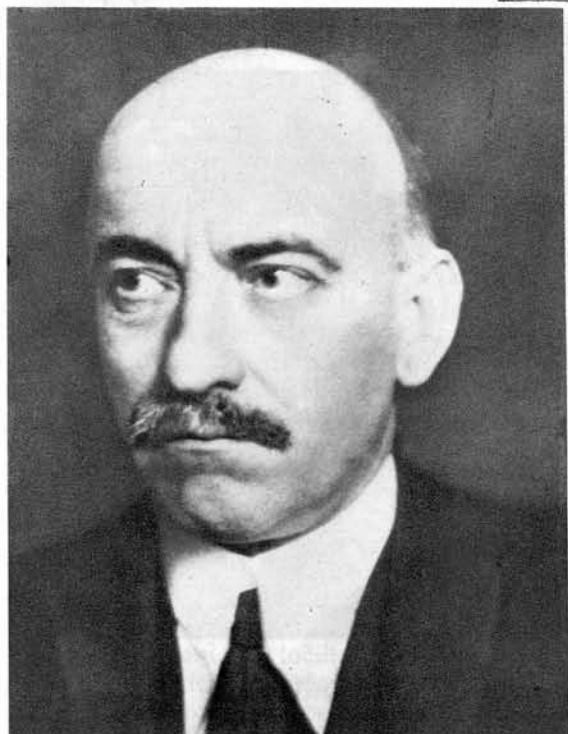

Na desni: S poklonstvene deputacije funkcionarjev bivše Radičeve Hrvatske seljačke stranke. Od leve na desno stoje v prvi vrsti Zadnjina (drugi belgrajski podžupan), Iv. Radić (brat pokojnega Stefana), dr. Stojadinović (prvi belgrajski podžupan), Jalžabetić (bivši poslanec HSS) in K. Kovačević (bivši podpredsednik in poslanec HSS). Ta poklonstvena deputacija je bila največja, kar jih je odšlo zadnjega pol leta v Belgrad.

Na levi: Dr. Voja Marković, naš zunanji minister, ki bo predsedoval sedanjemu zasedanju Društva narodov.

Na desni: Pogled na pestro življenje in vrvenje na našem velesejmu, ki obhaja letos svoj jubilej. Velesejm nudi že itak vselej lepo sliko slovenskega gospodarstva, letošnji bo pa prirejen še posebno skrbno in v velikem obsegu.

Udeleženci prvega mesarskega strokovnega tečaja, ki se je vršil v Sloveniji (v Ljubljani od 23. do 30. aprila). Priredil ga je zavod za pospeševanje obrti pri naši zbornici za TOI. V sprednji vrsti sede predavatelji z načelnikom mesarske zadruge, Jak. Dimnikom v sredini.

Na desni: Idila z domačega dvorišča posestnika in sodarja Zvonarja v Starem trgu.

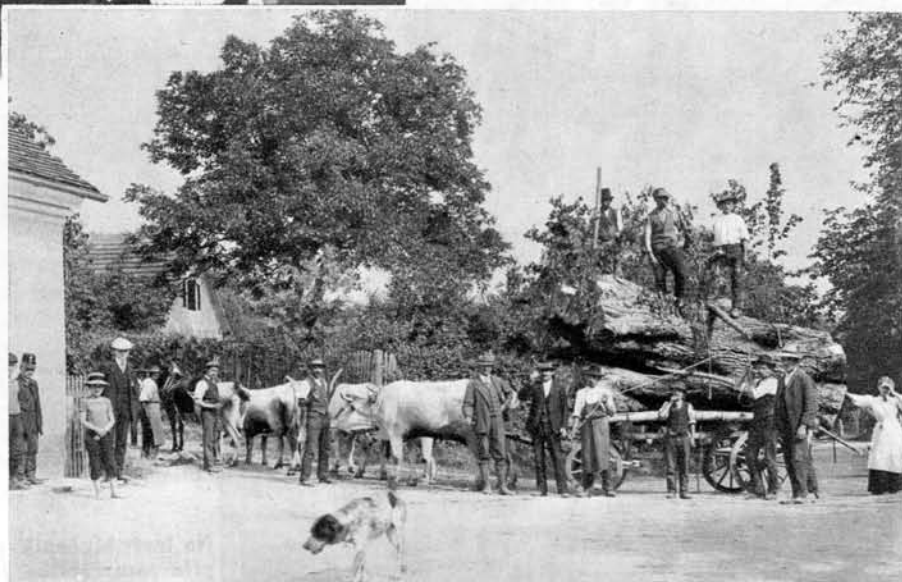
Spodaj: Udeleženke in razstava kmetijsko gospodinjkega tečaja v Šmarju pri Jelšah, ki ga je priredilo tamošnje Katol. prosv. društvo.

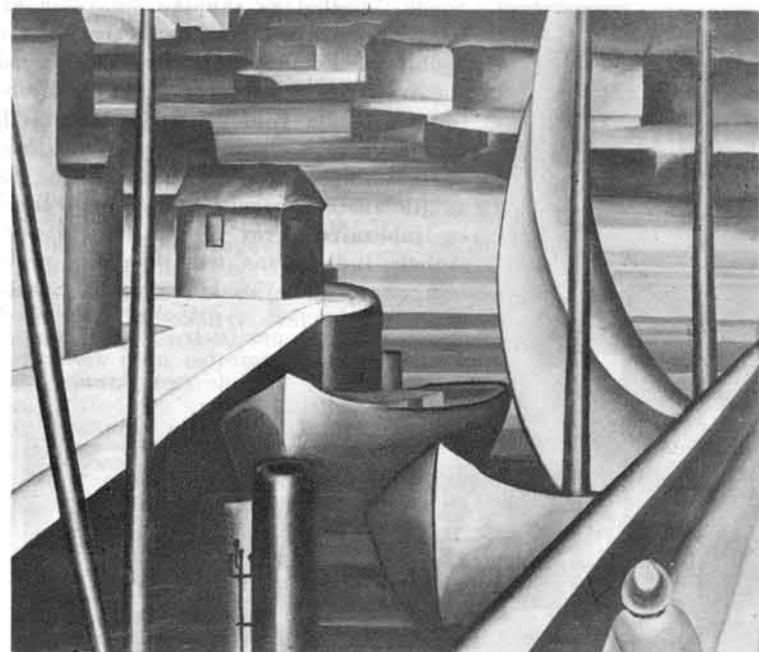

Zlata poroka staršev in poroka najmlajšega sina. V Dravčah (župnija Vuzenica ob Dravi) se je dogodil letošnji pomlad zanimiv slučaj. Ugleden zakonski par Črešnik je obhajal zlato poroko, obenem se je pa poročil tudi njegov najmlajši sin Miha.

Na desni: Priče naše slovenske zgodovine so predvsem prastare lipe sredi slovenske vasi, pod katerimi se je nekoč vršil velik del najvažnejšega javnega življenja naših očetov (sodbe, slavnosti itd.). Žal le počasi izginjajo, toda prav bi bilo, da bi se izumrle nadomestile z novimi, ki bi se posadile v spomin na kak posebno važen krajevni dogodek. Tudi županstva naj bi pri izdajanju stavbnih dovoljenj gledala na to, da ostane sredi vasi vedno večji prostor prazen, prihranjen za vaško lipo. Naša slika nam kaže takega starega orjaka pred cerkvijo na Kremenu blizu Krškega, ki je padel l. 1913. Lipa je bila ogromna, da se je v njeni razpoki prav kretalo tele. Ko so posekani spodnji del odpeljavali, se je prvi voz pod njim kar strl. Ta del so nameravali izprva postaviti na neki vrt ter napraviti iz njegove dupline uto, toda vojna je namero preprečila.

Kanal v Cherbur-
gu (Francija) je
nastal spotoma,
na povratku v
Ameriko, v zgod-
njem jutru.

Na desni:

Solnčni vzhod;
začetek umetni-
kovega abstrakt-
nega ustvarjanja.
Sam pravi o njej:
»Takratno moje
življenje me je
sililo, da sem iz-
razil, kar je bilo
v meni.«

Za cerkvijo v Ribnici.

Na levi: Mučenik, prvo Peruškovo delo po povratku v Ameriko. O njem
piše sam: »Slika je moj izraz naroda, ki se vedno bori za obstanek,
izraz slovenskega kmeta, slovenske kulture.«

Slikar Gregor Perušek na veliki ameriški umetnik

Dr. Stele je bil pri nas menda prvi, ki je v predlanskem Domu in svetu opozoril javnost na tega našega ameriškega rojaka, ki se je uveljavil v najširši ameriški javnosti tako, kot morda še noben naš človek, in o katerem pravi Stele, da je eden največjih slovenskih slikarskih talentov sploh.

Rodil se je Perušek dne 11. marca 1887 v sodraški fari pri Ribnici, kjer je obiskoval tudi osnovno šolo, kjer je najrajši gnetel pod klopjo kos ilovice ali rezal kos lesa. Palica je pela, toda »kakor hitro so se mi roke pozdravile od palice«, piše sam, »sem zopet nadaljeval naskrivaj pod klopjo in komaj čakal, da sem odrasel solik. Po končani šoli je pomagal doma svojim revnim staršem pri poljskem delu, s 17. letom ga je pa že premagalo hrepenenje po daljnih tujih deželah in potegnil jo je v Ameriko. Tam je izprva delal čez dan v raznih tovarnah, zvečer pa obiskoval angleško šolo. Živel je pri svoji sestri v Clevelandu, toda kmalu se je naveličal praznega in težkega življenja tamošnjih izseljencev. Nekoč počaka zunaj mesta na vlak in se skrito odpelje najprej proti zahodu. Utešeno je bilo dolgoletno hrepenenje: po pragozdovih, ob divjeromantičnih rekah je preživel par let, delal čisto kot gozdni delavec, časih pa ostajal tudi po več dni brez vsake hrane in risal z barvastim kamenjem na bele skale rečnih strug.

Po nekaj letih se je vrnil v mesta (New York, Chicago) in dobil prvo umetnostno izobrazbo po — izložbah. Zopet je

Slikar Gregor Perušek (fotografija).

moral prijeti za delo v tovarnah, toda iz prihrankov si je nabavljaj risarskih in slikarskih potrebščin. Zašel je v družbo umetnikov in se popolnoma posvetil slikarstvu ter tuintam že tudi prodal kako sliko za par dolarjev. Med vojno je nastopila tudi zanj zopet doba pomanjkanja in prijel je za vsako delo, ki se mu je ponudilo. K sreči je dobil nekaj naročil za cerkve in kopiral podobe svetnikov. Leta 1917. se je hotel vpisati v slikarsko šolo, toda tovariši so mu odsvetovali, češ, da mu bodo tam le ubili lastno individualnost. Nadaljeval je zato kot samouk, se leta 1919. oženil in dobil ob tej priliki službo pri neki tvrdki kot vodja dekorativnega oddelka. Tedaj se je začel prvič udeleževati tudi manjših razstav. Leta 1921 je priredil svojo prvo lastno razstavo in žel ob tej priliki laskavo priznanje kritike, dve leti nato je pa že prodrl v reprezentativno glavno letno razstavo v čikaškem mestnem muzeju. Odslej je šlo hitro naprej. Priredil je lastne razstave in se udeleževal najodličnejših kolektivnih razstav. Javnost je postajala nanj pozorna in danes ga prištevajo že k najuglednejšim ameriškim slikarjem z lastno individualno noto.

Po 20 letih življenja v daljni tujini je obiskal Perušek lani Slovenijo in se mudil tu par mesecev. Ob tej priliki smo lahko opazili, da ni tujina v njem ubila domovinskega čuta, kakor žal tolikim našim izseljencem. Prepričani smo, da bomo videli Peruškovo razstavo tudi v domovini. E.

Pomladanski dan
na Dolenjskem,
izraža vročo umet-
nikovo ljubezen
do rodne zemlje.

Motiv iz Chimaža (Mehika).

Na levi:
Jutro v Ljubljani.
Slika je simbo-
lična.

Tihožitje, poslednje umetnikovo delo.

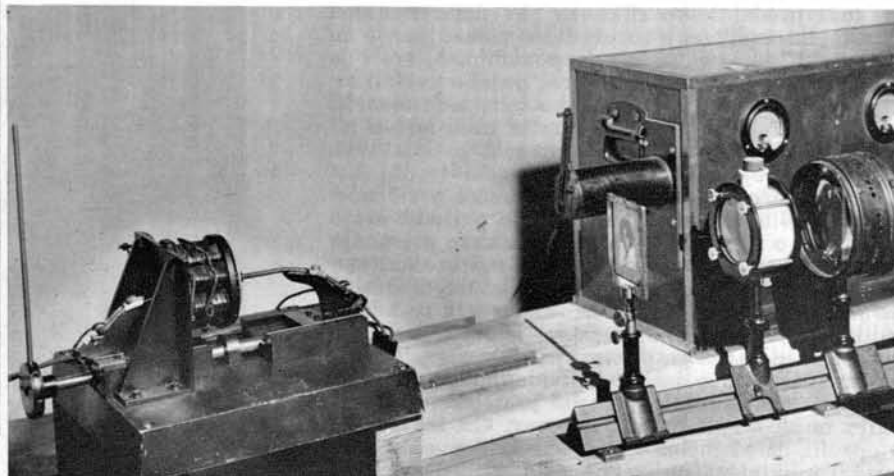
Na desni: Življenjske zarez Ivana Cankarja. To delo je izvršil
umetnik že po svojem povratku v Ameriko.

Televizija, gledanje na daljavo

Znameniti uspehi dveh naših rojakov na tem polju

Nova, radiju enakovredna iznajdba je na pohodu — televizija. Pod tem izrazom razumemo prenašanje živih slik po radiju kakor prenašamo glas. Kaj ta iznajdba praktično pomeni, si lahko predstavljamo vsak radijski amater, ki posluša n. pr. opero iz Milana ali predavanje rimskih katakomb. S televizijskim aparatom bo pa možno sočasno opero tudi gledati, oz. si katakombe hkratu z opisom tudi ogledati.

Princip televizije je, da se slika, ki jo hočemo oddajati, s posebno pripravo razdeli na številne pasove, te pa 'električno oko' (fotocele) spremeni v tok radija. Sprejemni aparat toke spremeni zopet na pasove in točke ter sestavi sliko.

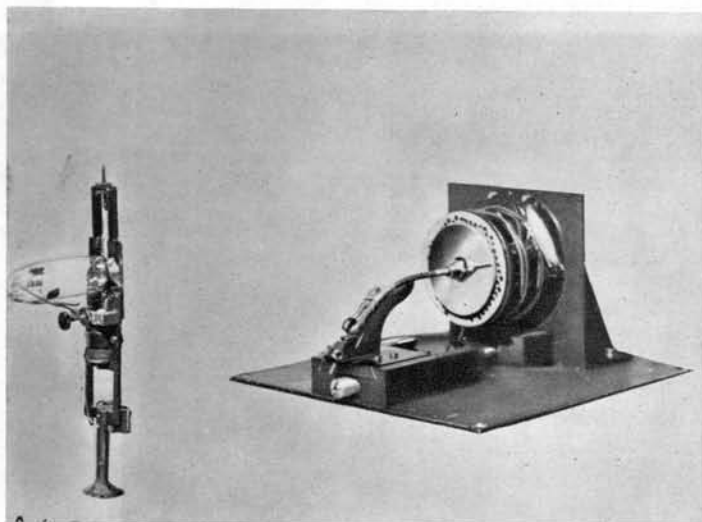
Od vseh televizijskih sistemov je najpopolnejši izum našega rojaka barona Antona Codellija, ki je n. pr. še leta 1908. zgradil avstr. mornariško oddajno postajo v Pulju in leta 1914. veliko nemško oddajno postajo v Togo. S svojim novim televizijskim aparatom je dosegel presenetljive uspehe.

Mnogo se bavi z televizijo tudi znani radijski strokovnjak ing. Sliškovič, ki je konstruiral izboren televizijski sprejemni aparat. Z njim je n. pr. sprejemal te dni zelo jasne slike iz Londona. O televiziji je imel na Dunaju in drugod več predavanj, ki so vzbudila med strokovnjaki veliko pozornost.

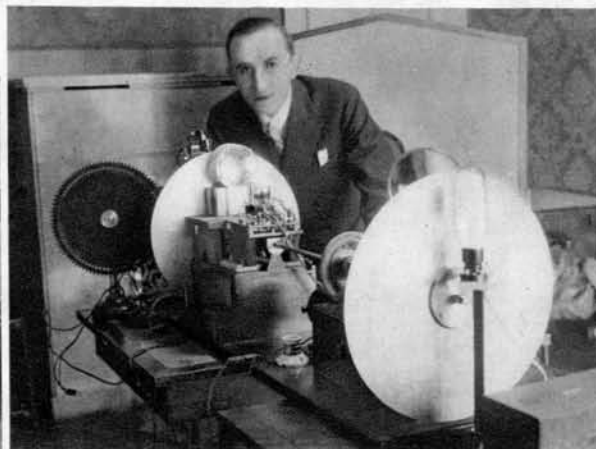
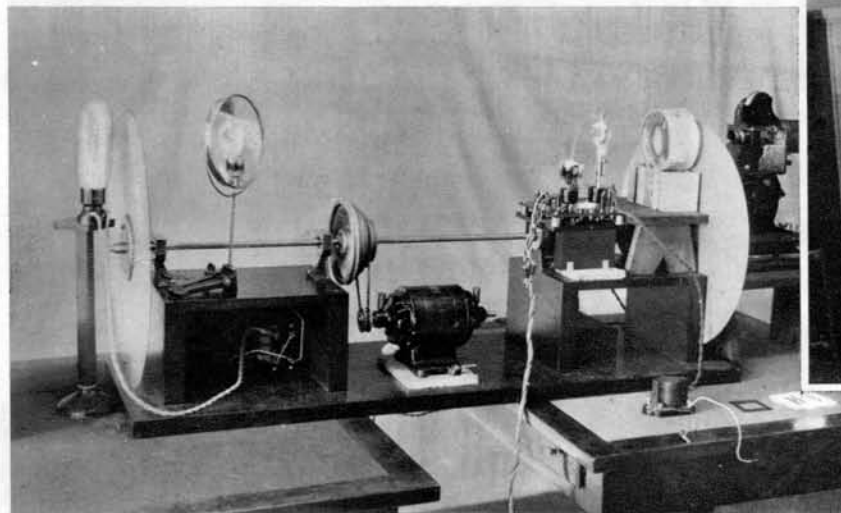
Najnovejši Codelijev oddajni aparat za slike, ki ga je konstruiral lansko leto v Berlinu.

Zgoraj na levi: **Baron Anton Codelli**, graščak pri Ljubljani in svetovno znani iznajditelj na polju radia in televizije.

Na desni: **Codelijev sprejemni aparat za gledanje v daljavo.**

Vse tri zgorajšnje slike: **Nastanek slike na Codelijevem televizijskem sprejemnem aparatu.**

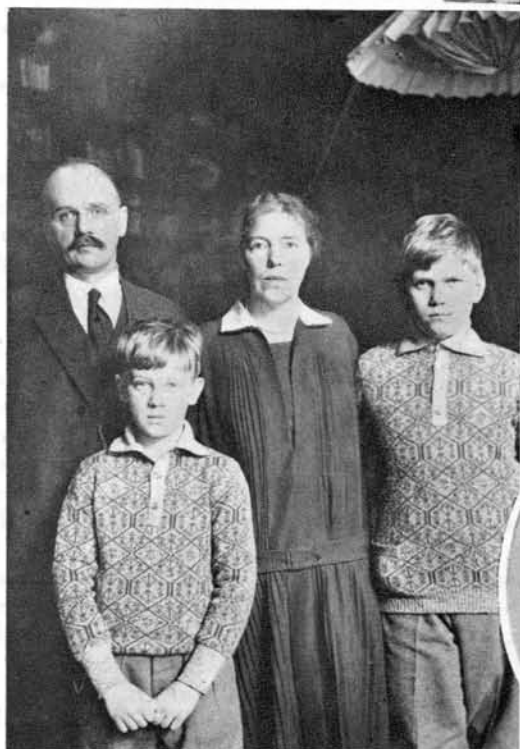
Radio-konstruktor ing. Jos. Sliškovič (rodod iz Bosne, ki pa živi na Dunaju), pri svojem televizijskem sprejemnem aparatu.

Na levi: **Sliškovičev sprejemni aparat od strani.**

Na levi: Iz indijskega osvobodilnega pokreta. Gandhijevo gibanje za popolno osvobojenje Indije izpod angleške nadoblasti spremlja že nekaj mesecev ves svet z največjo pozornostjo. To je tudi popolnoma razumljivo, kajti Indija je po svojih bajnih bogastvih in večstomiljonskem prebivalstvu eden izmed glavnih stebrov angleške svetovne moči. Do kakih odločilnih dejanj še ni prišlo. Gandhi je prišel s svojimi učenci do morja in začel tam pridobivati iz morske vode sol, kar naj bi bil simboličen znak, da odrekajo Indijci poslušnost angleškim zakonom. Gandhijeve pristasi so ga začeli v tem posnemati, toda prevrata v vsem gibanju to ni prineslo nobenega, zlasti, ker nastopajo angleške oblasti povsod silno previdno. Vse kaže, da se Angležem zaenkrat še ni bati najhujšega. Verske in socialne razlike igrajo v Indiji še preveliko vlogo. Slika nam kaže Gandhijeve pristase pri zbiranju morske soli.

Spodaj: Velika kneginja Olga, najmlajša hčerka umorjenega ruskega carja Nikolaja II., poročena z nekdanjim carjevim adjutantom Kulikovskim, se je naselila sedaj v Berlinu. Naša slika nam jo kaže v krogu njene rodbine.

Prva seja mednarodne reparacijske banke se je vršila 22. p. m. v Baslu. Predsednik je Mc. Garrah, ravnatelj pa Quesnay. Banka, ki je ena največjih, ima namen gospodarsko likvidirati svetovno vojno; zastopane so v njej vse velesile.

Na levi: Albert Kwiesis, novi predsednik latviške republike.

Angleški prestolonaslednik (na desni) se je mudil 4 mesece v Afriki ter ob tej priliki prepotoval njene najdivnejše predele. Udeležil se je tudi lova na slone in posnel več tisoč metrov dolg film. Naša slika nam ga kaže v taborišču blizu Kiu. Na levi: Ob priliki poroke Mussolinijeve hčerke je priredil italijanski diktator na vrtu svoje palače v Rimu čajanko, h kateri je bila povabljena vsa najodličnejša družba Rima. Naša slika nam kaže duceja s svojimi gosti pri mizi, nasproti njemu pa sedi njegova soproga, Rahela Mussolini (X).

K 20 letnici Ribarskega društva:
predsednik prof. Cotić. (Iz zbirke
»Mariborski obrazci«.)

Boksarja M. Schmeling
in J. Santa se borita za
svetovno prvenstvo.

Zgoraj na desni v kro-
gu: Z izbirnega lahko-
atletskega mitinga, ki
se je vršil 17. p. m. v
Ljubljani: Slapničar
(Primorje) na cilju
pred Spornom.

Na desni:

Z glavne prvenstvene tekme Ilirija: Primorje dne 27. p. m., Jančigaj
reši siguren gol s tem, da se vrže Doberletu pod noge.

A. Derental:

12

Singapurska krasotica

Povest

Rahmanov se je vzravnal. Kierstenov prazni pogled se je uprl v njegove oči. Zopet je postal zmeden in razburjen. »Nikakor ne! Zakaj tako mislite?« je odvrnil. »Tega vam nikakor nisem hotel reči! Kar se je zgodilo, se je moralo zgoditi. A ne bom vam prikrival, da sem doživel trenutek, v katerem sem izgubil umevanje za zmisel naše borbe. Sprva sem bil navdušen, ko sem planil v ta boj in smrti nasproti. Veroval sem, da se borim za domovino, za pravo stvar, v korist ljudstvu, ki mu je bilo treba čimprej priskočiti na pomoč! A glejte — zgodilo se je sledeče: Če smo po ogorčenem boju vrgli sovražnike iz kakega mesteca ali vasi in smo stopali v osvobojeni kraj — so nas sprejemali s svečanim zvonenjem, množica je prepevala »Hristos voskrese« kakor o veliki noči in poljubovala kopita naših konj. A če smo bili prisiljeni zopet se umikati — so nam isti ljudje streljali v hrbte! Nisem poklican ugotoviti, kdo je bil tega kriv. Morebiti samo mi, ker so naši vojaki zagrešili izgrede? Morebiti pa zopet boljšeвики, ker so imeli več pristašev? Moja vera je pričela vsekakor omahovati. Ko je bilo naposled vse izgubljeno in se mi je slučajno posrečilo pobegniti, sem sklenil, da imam tega zadosti. Od tedaj živim tako, kakor morem in hočem. Nikomur in ničesar nisem več dolžan! Sam sem se odkrižal vseh obveznosti.«

Kiersten se je zopet prav tako nasmehnil, kakor poprej, ob spominu na novoletno veselico in takratne plesne uspehe Rahmanova. »No, pa kaj zato? To je samo dobro! Za svobodnega človeka ni na svetu nobene prepovedane poti! Prav dobro poznam stvari, o katerih govorite. Ne pozabite, da sem postal emigrant še prej kakor vi, že pred vojno, in sicer, kakor tudi vi, popolnoma prostovoljno. Od tedaj sem mnogo videl in se dosti naučil. Usoda sama naju je zdaj menda združila. Morda obrodi to najino srečanje še kake posledice — za vas pa tudi zame!«

»Kakšne pa, na primer?« je vprašal Rahmanov.

Kiersten ga je pogledal s svojimi, kakor pri kragulju nepremičnimi, svetlimi očmi. »O, zdaj tega še sam ne vem!«

Razgovor je obtičal. »Vaša prijatelja sta me hotela namlatiti, medtem ko sem vas pričakoval, a sta se slednjič le premislila,« je nazadnje rekel Rahmanov.

»Katera prijatelja?«

»Ona dva Španca, ki ste ju pozdravili, ko ste prišli.«

Kiersten je obrnil glavo v ono stran, kamor je kazal Rahmanov. »O, to pa nista Španca! To se pravi — bolje rečeno — Španec je le eden izmed njiju, oni mali s temno poltjo. Sam pravi, da mu je ime don Pablo Moraleda. Sicer pa ne vem, kako se zares piše in se tudi nikoli nisem za to zanimal. Drugi pa je Anglež — mister Campbell, in to je njegovo pravo ime. To je mlajši sin lorda Hamiltona. Njegov oče je angleški peer¹ in znan politik. A gospod sin je, kakor sami vidite, naše vrste človek. Prepotoval je ves svet in je tudi brezdomovinec. Razlika je samo ta, da je menda prostovoljen izgnanec!«

Rahmanov si je prižgal smotko. »Zdi se torej, da imamo vsi štirje enako družabno stališče! Ali me lahko predstavite vašima prijateljema?«

»To je prav lahko storiti!« Kiersten je z roko povabil dona Moraledo, ki je ta trenutek gledal proti njemu. Ta se je urno približal, kakor to stori uslužbenec na migljaj svojega predstojnika. »Dovolite, da vaju seznanim!« je angleški dejal Kiersten. »Don Pablo Moraleda! Mister Rahmanov, moj stari prijatelj in rojak!« Potem se je ozrl na Angleža, ki je mirno ostal sam pri svoji mizi, in zaklical: »Psst! Mister Campbell! Pridite k nam!« Anglež je vstal in se tudi približal.

»To je pa pravi Babilon!« je pripomnil Rahmanov, ko so se vsi trije usedli k mizi, in je prinesel strežaj iz točilnice nove »rain-bow's«. »Vi govorite v vseh jezikih hkrati!«

»Kaj čudnega!« je odvrnil Kiersten. »Saj smo na svetu povsod doma! Kamorkoli nas vrže, se moramo vedno počutiti kakor v rojstnem kraju. Jaz sem se, na primer, v tem času naučil sedmerih jezikov!«

¹ Častni naslov dednega člana angleške gosposke zbornice.